

Vztah pohlaví a psychické připravenosti k první sexuální zkušenosti ¹

Dospívání je období v životě jedince, kdy probíhá řada biologických, psychických a sociálních změn. Z biologického pohledu je tato životní etapa vymezena od objevení prvních známek pohlavního zrání až po dosažení plné reprodukčních schopností a dokončení tělesného růstu (Langmeier & Krejčířová, 2006). Období dospívání je také typické výraznými změnami v emočním prožívání, které jsou způsobeny hormonální proměnou. Pro dospívající jsou důležité už nejen rodinné a přátelské vztahy, ale také se vytváří první partnerské vztahy. S tím souvisí i první sexuální experimentování, které je převážně motivováno objevováním erotických pocitů (Vágnerová, 2012).

Sexuální chování se mění podle toho, jak se vyvíjí fyzická i psychická složka jedince. V časně adolescenci je sexualita zbrklá a nevyvážená, ve střední a pozdní adolescenci se tempo zpomaluje. Postupně se nastoluje hormonální rovnováha a mladí začínají vést pravidelný sexuální život, ať už jde o líbání, masturbaci nebo pohlavní styk (Weiss, 2010). Mezi dospívajícími jsou značně rozšířené autoerotické (masturbační) praktiky, které jsou chápány jako jakési před zkoušením pozdějších heterosexuálních zájmů (Langmeier & Krejčířová, 2006).

Podle Katrňáka (2011) se první sexuální zkušenost u dospívajících objevuje mezi 15. až 17. rokem, což mají obě pohlaví společné. Ovšem existují i značné rozdíly mezi muži a ženami. Prvním rozdílem je věk partnera, se kterým dotyčná osoba tuto zkušenost prožije. Dívky preferují výrazně starší partnery, zatímco chlapci mají mladší nebo stejně staré partnerky. Dívky bývají zpravidla v sexuálních aktivitách zdrženlivější a více než chlapci zvažují možné dopady do budoucna. K sexuální aktivitě dívky motivují projevy lásky a emocí, u chlapců je to hlavně zvědavost a potěšení.

Vyrovnat se se svojí sexualitou a proměnou vlastní postavy je jeden z podstatných vývojových úkolů období dospívání. Důležité je, aby se s dospívajícími o sexualitě otevřeně hovořilo (Weiss, 2010).

Statistické zpracování

Cílem naší práce je zjistit, zda existují rozdíly v psychické připravenosti k první sexuální zkušenosti u mužů a u žen. Využita byla datová matice pocházející z *Inventáře psychické*

¹Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=215>

připravenosti k první sexuální zkušenosti (Hlubučková et al., 2019), který autoři vytvořili v předmětu Psychometrie 1. Datová matice obsahuje 226 záznamů, z toho 173 od žen a 53 od mužů. Inventář dohromady tvoří tři subškály. První obsahuje 11 položek a autoři ji označili jako *Vnímání své vlastní zkušenosti*. Tato subškála se zaměřuje na připravenost k první sexuální zkušenosti, kdy se má respondent nad touto otázkou zamyslet a subjektivně si na ni odpovědět. Druhá subškála s názvem *Vliv mého partnera* obsahuje 6 položek a zaměřuje se nejen na daného respondenta, ale i na jeho partnera/partnerku, se kterou první sexuální zkušenost prožil. Poslední subškála *Vliv mého okolí* zahrnuje 4 položky a zjišťuje vliv rodičů a kamarádů. Položky byly hodnoceny na pětistupňové škále Likertova typu.

V našem projektu pracujeme s více než jednou závisle proměnnou a náš regresor pohlaví nabývá pouze dvou úrovní (muž/žena).

Závisle proměnná:

- Vnímání své vlastní zkušenosti (pro snadnější práci označeno jako faktor Já)
- Vliv partnera
- Vliv okolí

Regresor:

- Pohlaví (0 = žena, 1 = muž)

Z tohoto důvodu byla pro statistické zpracování dat zvolena multivariační analýza rozptylu Manova. Nejprve jsme provedli Wilksův a poté Hotellingův test. Jak můžeme vidět, ukazatel Wilksova testu Wilksova lambda nabývá hodnoty 0,93, což znamená velký efekt. Tedy proměnná pohlaví vysvětluje statisticky významné množství celkového rozptylu. Výsledky Wilksova testu zobrazuje Tabulka 1.

Tabulka 1: Wilksův test

Regresor	Wilksova λ	Testová statistika F	p
Pohlaví	0,93	5,32	<0,01

Jako druhý test jsme při práci s daty provedli Hotellingův test, který zjišťuje, jestli existuje rozdíl mezi hrubými skóry mužů a žen na jednotlivých subškálách. Jeho výsledek také přinesl statisticky významný rozdíl mezi muži a ženami, jak můžeme vidět v Tabulce 2.

Tabulka 2: Hotellingův test

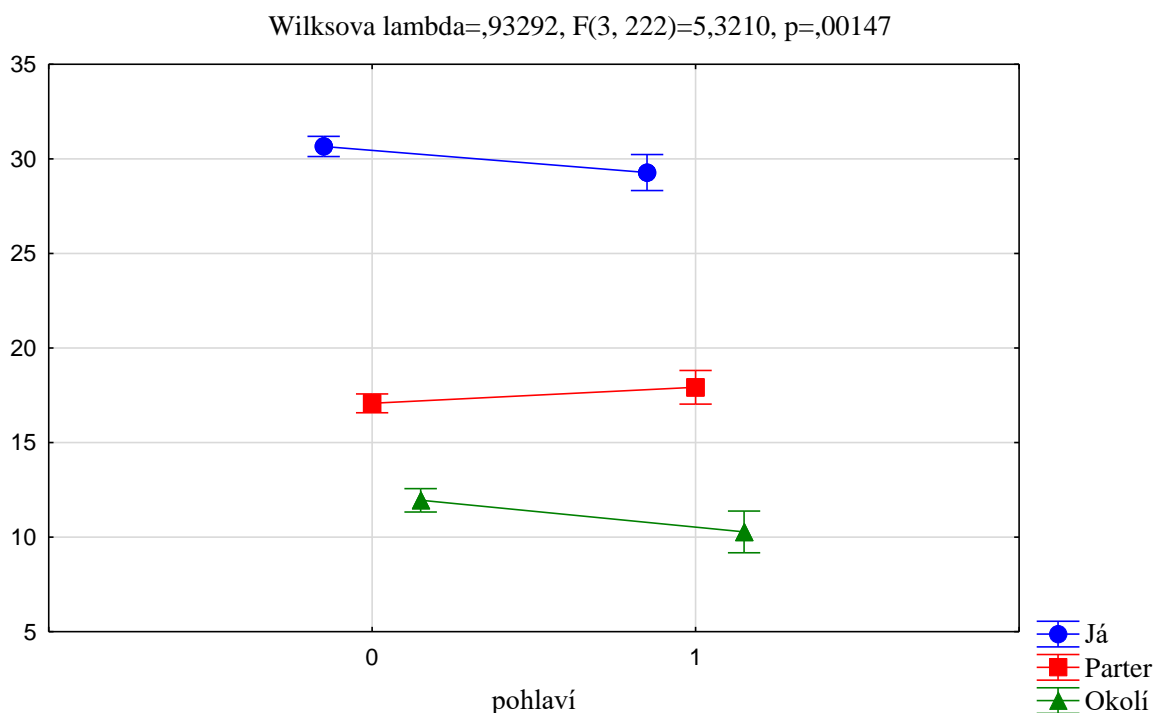
Hotellingovo T^2	Testová statistika F (3,222)	p
16,12	5,32	<0,01

Na závěr byly výsledky Hotellingova testu doplněny o popisné statistiky závisle proměnných. Tyto hodnoty zobrazuje Tabulka 3. Jak můžeme vidět, pouze 2 ze 3 závisle proměnných se ukázaly jako signifikantní vzhledem k regresoru pohlaví. Jedná se o *Vnímání své vlastní zkušenost (Já)* a *Vliv okolí*. Naopak u závisle proměnné *Vliv partnera* nebyla shledána statistická významnost. Na Grafu 1 můžeme vidět rozdíl mezi muži a ženami v psychické připravenosti na první sexuální zkušenost.

Tabulka 3: Průměry, směrodatné odchylky a statistická významnost závisle proměnných.

	M ženy	M muži	T	p	SD ženy	SD muži	F
Já	30,66	29,28	2,49	<0,05	3,49	3,73	1,14
Partner	17,08	17,93	-1,64	0,10	3,46	2,80	1,53
Okolí	11,95	10,28	2,60	<0,01	4,15	3,97	1,09

Graf 1: Rozdíl mezi muži a ženami v připravenosti na první sexuální zkušenost

Shrnutí projektu

Cílem naší práce bylo prozkoumat, zda existuje rozdíl mezi pohlavím v psychické připravenosti k první sexuální zkušenosti. Pro tyto účely byl využit *Inventáře psychické připravenosti k první sexuální zkušenosti* (Hlubučková et al., 2019), který tvoří dohromady tři subškály. Jedná se o subškálu *Vnímání své vlastní zkušenosti*, *Vliv mého partnera* a subškálu *Vliv mého okolí*, které vystupovaly v našem projektu jako závislé proměnné. Nezávisle proměnnou bylo pohlaví. Pro statistické zpracování dat byla využita metoda vícerozměrné analýzy rozptylu (Manova). Pomocí výpočtů nejprve Wilksovy lambdy a poté Hotellingova testu bylo zjištěno, že regresor pohlaví dokáže vysvětlit statisticky významné množství celkového rozptylu. Také se ukázalo, že muži a ženy dosahují na subškálách *Vnímání své vlastní zkušenosti* a *Vliv mého okolí* rozdílných výsledků, kdy ženy skórovaly výše než muži. Ovšem na subškále *Vliv mého partnera* nebyl shledán statisticky významný rozdíl mezi pohlavím. Můžeme tedy konstatovat, že ženy si první sexuální zkušenost více rozmýšlí a jsou na ni psychicky připravenější než muži. Také u žen shledáváme větší tendenci o této zkušenosti hovořit s rodiči nebo kamarády, než je tomu u mužů. Mezi slabiny našeho projektu řadíme hlavně nerovnoměrné zastoupení mužů a žen ve výzkumné souboru, kdy žen bylo výrazně více.

Zdroje

Hlubučková, S., Křepelková, M., Ponomarevová, N., Štiffelová, K. & Pokorná, N. (2019). *Inventář psychické připravenosti k první sexuální zkušenosti*. Projekt v rámci předmětu Psychometrika 1.

Katrňák, T. (2011). Na prahu dospělosti: partnerství, sex a životní představy mladých v současné české společnosti. Dokořán.

Langmeier, J., & Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie* (2., aktualizované vydání). Grada.

Vágnerová, M. (2012). *Vývojová psychologie: dětství a dospívání* (Vyd. 2., dopl. a přeprac.). Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum.

Weiss, P. (2010). *Sexuologie*. Grada.